

TAHVİL SAHİPLERİ GENEL KURULUNUN HUKUKİ NİTELİĞİ

Dr. Tamer İNAL

Tahvil çıkarmak anonim ortaklığın ödünç para temin etmek için başvurduğu bir yoldur. Tahvil bir borç senedi olup, bu borç senetlerinin itibari kıymetleri eşit, ibareleri de aynıdır (TTK m. 420).

Anonim ortaklık, finansman ihtiyaçlarını sağlayabilmek için, yeni pay senetleri çıkarma yoluna da gidebilir⁽¹⁾. Ancak yeni pay senetlerinin sahipleri de, yeni paydaşlar da, kâra ortak olmakta ve çoğunluğun değiştiği durumlarda, eski paydaşlar, ortaklık idaresini daima kendilerinde tutamaz olmaktadır.

Ortaklık, doğrudan doğruya bir bankaya müracaat ederek ödünç alma imkanına da sahiptir. Ne var ki bankadan sağlayabileceği ödünç kredi, genellikle kısa vâdeli olmakta ve ortaklık uzun vâdeli programlarını, bu çeşit kredilerle gerçekleştirememektedir.

Kredi piyasasında en elverişli imkânlar tahviller vasıtası ile elde edilmektedir. Nitekim bunların uzun vâdeli olmalarının yanı sıra, faizleri de gider olarak kabul olunmaktadır. Ancak Sermaye Piyasası Kanununa göre, menkul kıymetler yatırım anonim ortaklıkları, tahvil çıkaramamaktadırlar (SPK m. 34/11)⁽²⁾. Küçük tasarruf sahipleri ise, tahvil edinmekle, tasarruflarından gelir sağlamakta ve istedikleri zaman tahvillerini yeniden paraya çevirmektedirler.

Her tahvil, ortaklık açısından bir bütünlük taşıyan borcun, itibari değeri kadar bir kesirini oluşturmaktadır.

Tahvil sahipleri genel kurulu da, bu bütünlükten doğmuştur⁽³⁾. Bu bütünlüğün bir sonucu olarak, genel kurulun kararlarının, bütün tahvil sahipleri için geçerli olduğu söylenebilir.

Böylece tahvilleri, borç senedi olarak, aynı tür hukuki dayanağı olan vebir bütün teşkil eden belirli bir borcun, değişik tertipleri olarak çıkarılabilen ve itibari değeri kadar parayı temsil eden kıymetli evrak olarak tanımlamak mümkündür⁽⁴⁾.

TAHVİL SAHİPLERİ GENEL KURULU

I- KAVRAM

Tahvil sahipleri genel kurulu (TTK m. 429-432), bütün tahvil sahiplerinin ortak çıkarlarını savunmak için, tahvil sahiplerinin birleşmesinden doğan ve or-

(1) Tahvil borç para bulmak için düzenlenen bir kredi senedir. Bkz. Domaniç, s. 643.

(2) Domaniç, s. 642, 645, Eriş, s. 1325.

(3) Tekinalp (Poroy-Çamoğlu), s. 574, Ansay, s. 271

(4) Tekinalp (Poroy-Çamoğlu), s. 574.

taklıkla olan ilişkilerinde, bu topluluk hesabına kararlar alarak, tahvil sahiplerinin haklarını koruyan bir şahıslar birliğidir ⁽⁵⁾. Buna karşılık kanunun, tahvil sahipleri genel kurulu yetkileri içine aldığı konularda, kurulun kararlarına uymak, tahvil sahibi için bir zorunluluktur (TTK m. 430).

Tahvil sahipleri genel kurulu kararlarının, bütün tahvil sahipleri yönünden bağlayıcı olabilmesi, oylamaya sunulan kararın niteliğine göre, tedavülde bulunan tahvillerin üçte iki çoğunluğu veya yarısı gibi çoğunluk şartlarını taşıyanların oylarını gerektirmektedir (TTK m. 431).

II – TAHVİL SAHİPLERİ GENEL KURULUNUN HUKUKİ NİTELİĞİ

Tahvil sahipleri genel kurulu, bütün tahvil sahiplerini ilgilendiren nitelikte kararlar almaya yetkili olmakla birlikte (TTK m. 430), anonim ortaklığın bir organı olmayıp ⁽⁶⁾, hukuki niteliği de kanunda açıklık kazanmamıştır.

A- Mevcut kurumlara benzerlik açısından tahvil sahipleri genel kurulunun hukuki niteliği

1- Dernek

1130 sayılı Dernekler Kanununun 1. maddesi, derneğin "Kazanç paylaşma dışında belirli ve ortak bir amacı gerçekleştirmek üzere en az yedi kişinin bilgi ve çalışmalarını sürekli olarak birleştirmeleri suretiyle" kurulduğunu belirtmektedir.

Derneklerin bu tanımından, kazanç paylaşmaktan başka bir gaye ile kuruldukları ve ideal bir gayeyi gerçekleştirmek için, yediden fazla şahsın bilgilerini ve faaliyetlerini sürekli bir şekilde bir araya getirdikleri, bir şahıslar topluluğu olduğu anlaşılmaktadır ⁽⁷⁾.

Tahvil sahipleri genel kurulunun, dernekler türünden bir kuruluş olmadığı, kanunun dernekler hakkında verdiği tanımdan ortaya çıkmaktadır.

Nitekim, dernekler kazanç paylaşımının dışında bir gayeyi takibederlerken, tahvil sahipleri genel kurulu, ekonomik amaçlıdır. Bu da tahvil sahipleri genel kurulunu, kanunun dernekler için öngördüğü esasların dışında bırakmaktadır (MK m. 53/I-II).

Derneklerin, ideal bir gayeyi gerçekleştirmek için çaba sarfeden kişi toplulukları olarak belirlenmiş olmasına karşılık, tahvil sahipleri genel kurulunun takibettiği hiçbir ideal gaye yoktur. Bu kurul ancak, bütün tahvil sahiplerinin ekonomik çıkarlarını gözetmeye yönelik kalmaktadır.

Bir derneğin üyesi olan kişilerin bilgi ve faaliyetlerini sürekli bir şekilde

(5) Arslanlı, II, s. 295.

(6) İmregün, s. 306.

(7) Ayrıntılı bilgi için bkz. Özsunay, s. 60 vd.

aynı amaca yöneltmelerine karşılık, yine tahvil sahipleri için böyle bir çaba söz konusu olmamaktadır. Her bir tahvil sahibi, kendi kişisel faaliyetlerini, kendi alanında ve tahvillerinin geleceği ile ilgili olmaksızın sürdürmekte ve anonim ortaklığın faaliyetlerine katılmamaktadır.

Dernekler ile tahvil sahipleri genel kurulu arasındaki bir diğer fark, derneklerin organlarının bulunmasına karşılık, tahvil sahipleri genel kurulunun organlarının bulunmamasındadır. Derneklerin şahıslar topluluğu olması ve tahvil sahiplerinin de yine şahıslardan meydana gelmesi, kanımızca üzerinde durulması gereken bir etken olamamaktadır. Nitekim diğer unsurlar toplanmadıkça, bir araya gelen kişilerin, dernek olarak nitelendirmeleri zaten söz konusu olmamaktadır.

Öte yandan demekler tüzel kişiliğe sahiptir (MK m. 45); oysa tahvil sahipleri genel kurulunun tüzel kişiliği de yoktur.

Şu halde tahvil sahipleri genel kurulunun, ekonomik amaçlı bir topluluk olmayan birlikte derneğin diğer niteliklerinin de kendinde toplamaması yüzünden, bir dernek olmadığı anlaşılmaktadır⁽⁸⁾.

2 - Âdi ortaklık

Ortaklıktan söz edebilmek için "iki veya daha çok kimsenin, emeklerini ve mallarını ortak bir amaca ulaşmak için birleştirme borcu altına" (BK m. 520) girecekleri hususunda bir sözleşme yapmış olmaları gerekmektedir. Böyle bir birleşme "Ticaret Kanununda tanımlanan ortaklıkların belirli niteliklerini taşımıyorsa, adi ortaklık sayılır" (BK m. 520).

Âdi ortaklığın takibettiği gaye, bir ekonomik gayenin gerçekleşmesinden elde edilen menfaatlerin paylaşılması, âdi ortaklıklarda esastır. Bu sonuç kârlı veya zararlı olsun, ortaklar arasında paylaşılır⁽⁹⁾.

Ortaklık bir sözleşmedir. Tahvil sahipleri genel kurulu ise, kendine ve anonim ortaklığa karşı, iki boyut kazanmaktadır.

Anonim ortaklıkta, her tahvil sahibi ile arasında kurulan kredi veya ödünç verme sözleşmesine karşılık, tahvil sahiplerinin bütününe meydana getirdiği tahvil sahipleri genel kurulu, ancak kanunun öngördüğü bir kuruma iltihaktan ibarettir. Yani burada bir ölçü içinde, ortak bir çıkarı gerçekleştirmek gayesi ile birden çok kişinin az veya uzun süreli olarak bir araya gelmesinden ortaya çıkan birleşme sözleşmesinden⁽¹⁰⁾ söz etmek mümkün olabilir. Zira tahvil sahipleri genel kurulu da, bir gaye ve menfaat topluluğu meydana getirmiş olmaktadır.

Tahvil sahipleri genel kurulunun, ekonomik gayeli şahıs topluluğu olduğu düşünüldüğü zaman, ortada bir kâr paylaşmak olsaydı, buna âdi ortaklık veya ticaret ortaklığı demek mümkün olurdu. Ancak tahvil sahipleri, kâr paylaşmakla birlikte, ekonomik bir gaye gütmektedir.

(8) Arslanlı, II, s. 297.

(9) Ayrıntılı bilgi için bkz. Karayalçın, II, s. 125 vd.

(10) Karayalçın, II, s. 41.

Bu gibi gayesi kazanç paylaşmak olmamakla birlikte, ekonomik bir gaye takibeden şahıs toplulukları, Dernekler Kanunu m. 1 hükmünden yararlanarak, dernek statüsünü kazanabilmektedirler⁽¹¹⁾. Ne var ki daha yukarıda tahvil sahipleri genel kurulunun dernek statüsüne de giremeyeceği tesbit edilmiş bulunmaktadır.

Ekonomik gaye güden şahıs toplulukları, ortaklık hukuku hükümlerine tâbi olurlarsa da (MK m. 52/II), tahvil sahipleri, ortak amaca ulaşmak için, emek ve mallarını bir araya getirmemekte ve adi ortaklık niteliğini de kazanmamaktadırlar.

3 – Konkordatodaki alacaklılar toplanması

Konkordato (İİK m. 285-309), geçici ve elinde olmayan nedenlerle mâli durumunda ve ödeme imkânlarında zorluklar beliren, dürüst borçlular lehinde öngörülmüş olan bir müessesedir⁽¹²⁾. Konkordato, borçlu yönünden yararlar sağladığı kadar, alacaklılar yönünden de yararlı olmaktadır.

Nitekim borçludan, bütün alacaklıların, alacaklarının tümünü talep etmeleri durumunda, borçlu borcunu ödeyemeyecektir. İflâsa tâbi ise, iflâs sonrası işlemler sürüp gidecek, iflâsa tâbi değilse, ilk hacizlerle birlikte, alacaklıların bir kısmı alacaklarını tahsil ederlerken, diğerleri hiçbir şey alamayacaklardır.

Dürüst borçlunun, alacaklıların çoğunluğu ile yaptığı anlaşma uyarınca, alacaklıların hepsi, alacaklarının belirli bir oranından vazgeçerler. Bu çoğunluk bütün alacaklıların üçte ikisinden ibaret olduğunda, diğerlerini de kapsamına almaktadır.

Daha ileride, tahvil sahipleri genel kurulunun yetkilerini (TTK m. 430) incelerken göreceğimiz gibi, bu yetkilerin bütün tahvil sahipleri için geçerli olabilmesi için, tedavüldeki tahvillerin üçte ikisi oranında olumlu oy gerekmektedir. Temsilci tayininde ise, tahvil sahiplerinin oylarının yarısı olumlu olmalıdır (TTK m. 431).

İMREGÜN⁽¹³⁾, tahvil sahipleri genel kurulu ile, konkordatodaki alacaklılar toplanması arasında işlev yönünden bir benzerlik bulmaktadır. Nitekim anonim ortaklığın durumunun kötüye gitmesi halinde, tahvil sahipleri genel kurulunun almaya yetkili olduğu kararlar (TTK m. 430), bu iki kurum arasında sadece bir paralellik kurmayı mümkün kılmaktadır.

Fakat tahvil sahipleri genel kurulu, özel teminatın azaltılmasında, faiz miktarının indirilmesinde ve ödeme şartlarının değiştirilmesinde kararlar alan, TEKİNALP'in⁽¹⁴⁾ deyimi ile bir "tahvil genel kurulu" niteliğine bürünmektedir.

Gerçekten, tahvil sahiplerine ait bir nevi özel konkordato imkânı (TTK m. 430), dürüst borçlular lehine düzenlenmiş olan genel konkordato hükümlerine oranla (İİK m. 285-309), alacaklılar açısından daha olumsuz sonuçlar doğur-

(11) Karayalçın, II, s. 126.

(12) Ayrıntılı bilgi için bkz. Kuru, s. 403 vd.

(13) İmregün, s. 306.

(14) Tekinalp, (İkt. Mal. C. XVII, sy. 5), s. 216

maktadır.

İcra ve İflâs Kanununun öngördüğü konkordatoda, alacaklılarına konkordato teklif eden dürüst borçlunun sunduğu hesapların doğruluğunun kontrolünün yanı sıra, alacaklıları kasden zarara sokmak hususunda bir kötü niyetin bulunup bulunmadığı da araştırılır (İİK m. 286). Durum, Ticaret Mahkemelerinin tasdiki ile kesinlik kazanmaktadır (İİK m. 286-298).

Oysa tahvil sahipleri genel kurulu ve anonim ortaklık arasında yapılan özel konkordatoda, genel konkordatodaki şartlar aranmadığı gibi, mahkemenin tasdiki de gerekmemektedir⁽¹⁵⁾.

Genel konkordato hükümleri gereğince, rehinli alacaklıların, rehin kıymeti kadar alacakları konkordato dışında kaldığı halde (İİK m. 303), tahvil sahipleri için söz konusu edilen özel konkordatoda, rehlin kaldırılması veya azaltılması mümkün olmaktadır (TTK m. 430-1)⁽¹⁶⁾.

Genel konkordatonun tasdikine rağmen, konkordatoyu kabul etmeyen alacaklı, borçlunun kefiline rücu edebilmekte ve konkordato dışı kalmış alacağını tahsil edebilirken (İİK m. 295/I), tahvil sahipleri genel kurulunun kararları, bu kararlara katılmayan tahvil sahipleri için de geçerli olmaktadır⁽¹⁷⁾.

Genel konkordatonun, borçlunun mevcut borçları için, ancak bir kereye mahsus olarak yapılmasına karşılık (İİK m. 310-9), tahvil sahipleri aleyhine işleyen bir çeşit konkordato, aynı tahviller için birçok defa tekrarlanabilmektedir⁽¹⁸⁾.

Bütün bu nedenlerle, İcra ve İflâs Kanununun öngördüğü genel konkordato hükümleri ile, Türk Ticaret Kanununun öngördüğü bir çeşit özel konkordato hükümleri arasında büyük farklar bulunmaktadır.

Kanımızca bu iki müessese arasında işlev yönünden kurulabilecek paralellik, meydana getirdikleri sonuçlar yönünden ortadan kalkmaktadır.

4- Alacaklılar birliği

Tahvil sahipleri genel kurulu, sahip olduğu yetkiler (TTK m. 430) yüzünden, genellikle anonim ortaklık lehinde kararlar almaktadır. Bu kararların alınmadığı durumlarda ise, menfaatlerinin daha kötüye gidebileceği düşünülür. Kurul tahvil sahiplerinden oluşan bir şahıslar birliğidir⁽¹⁹⁾.

Kurulun bir birlik meydana getirmesi, tahvil sahiplerinin tümünü bağlayan kararlar almasından doğmaktadır⁽²⁰⁾. Fakat bu kurulun, kanunumuzda bir birlik meydana getirdiği kesin olarak belirtilmiş olmadığı için, onun bir birlik olduğunu açıkça belirten yabancı hukuk düzenlerinin ve kanunlarının getirdiği güven,

(15) Domanıç, s. 650.

(16) Domanıç, s. 650.

(17) Domanıç, s. 651.

(18) Domanıç, s. 651.

(19) Arslanlı, II, s. 295.

(20) Arslanlı, II, s. 295., Tekinalp (Poroy-Çamoğlu), s. 59.

Türk Hukukunda bulunmamaktadır (21).

Ticaret Kanununun tahvil sahipleri genel kurulunun bir alacaklılar birliği meydana getirdiğini belirtmiş olmamasına karşılık, genel kurulun varlığı açıklık kazanmıştır. Kurulun, bütün tahvil sahiplerini bağlayan kararlar alması, bu birliğin mevcudiyetini ortaya koymaktadır.

HIRSCH'e göre (22), genel kurulun varlığı, birlik kavramının da varlığını ortaya çıkarmaktadır. Alacaklılar birliğinden söz edebilmek için, tahvillerin bir anonim ortaklık tarafından çıkarılması gerekmekte, buna karşılık hazine veya diğer kamu tüzel kişilerinin çıkardığı tahviller konusunda, alacaklılar birliğinden söz etmek mümkün olmamaktadır (23).

TEKİNALP (24), tahvilin tek bir işleme dayandığını ve tahvil sahipleri genel kurulunun belirli yetersayılarla (TTK m. 431) kararlar aldığını belirterek, bir birlik oluşturduğu sonucuna varmaktadır.

DOMANIÇ (25), tahvil sahipleri genel kurulunu, kanunda belirlenmiş usul çerçevesinde ve belirli konularda kararlar alan ve aynı seriye dahil bütün tahvil sahiplerinin katıldığı bir alacaklılar birliği olarak nitelendirmektedir.

Yukarıda görüşlerini saydığımız yazarların, kanunun açık olmadığı bir konuda yaptıkları yorumlara katılmakla birlikte, alacaklılar birliği kanımızca tatmin edici bir nitelendirme olmamaktadır. Nitekim Türk Hukukunda "Alacaklılar birliği" adı altında beliren bir kurum bulunmamaktadır. Oysa mevcut bütün hukuki kurumlardan ayrı bir işlev taşıyan tahvil sahipleri genel kuruluna, aşağıda göreceğimiz gibi, mukayeseli hukukta alacaklılar topluluğu denilmektedir.

B – Mukayeseli hukukta tahvil sahipleri genel kurulu

1 – İsviçre Hukuku

Federal konunkoyucu, tahvil sahipleri genel kurulunun meydana getirdiği topluluğu, Alacaklılar Topluluğu "Communauté des Créanciers" (CO Art.1157 vd.) olarak adlandırmıştır.

Tahvil sahipleri genel kurulunun, anonim ortaklık ile olan ilişkilerinde, daima bir tek taraflılığın bulunduğunu daha önce ifade etmiş ve çeşitli kurumlarla karşılaştırılması sırasında, bu tek taraflılık gösterilmeye çalışılmıştır (26).

Tahvil sahiplerinin toplanması ile, kişilerin münferiden işletmenin tasfiyesini talep etme hakları bir anlamda ellerinden alınmış olmakta ve bu suretle işletme korunmuş olmaktadır.

Nitekim amaç büyük bir işletmenin korunmasıdır. Federal konunkoyucu da, alacaklıları korumayı ön plana almadığı gibi, onlardan bir birlik oluşturmayı da tasarlamamıştır. Tersine, hak sahiplerinin münferiden hareket etmeleri önlenerek, hakları kısıtlanmıştır (27).

(21) Tekinalp (Ikt. Mal. C. XII, s. 5), s. 2-4.

(22) Hirsch, s. 545.

(23) Hirsch, s. 541.

(24) Tekinalp (Poroy-Çamoğlu), s. 593

(25) Domanıç, s. 7000.

(26) Bkz. dn. 6 vd. ile ilgili metin.

(27) Tekinalp (Ikt. Mal. C. XVII. sy. 5, s. 217

İsviçre Borçlar Kanunu, tahvil sahiplerinin bir alacaklılar topluluğu meydana getirdiğini ve değişik zamanlarda çıkarılmış olan tahvillerin, değişik alacaklılar topluluğu oluşturduğunu belirtmektedir (CO Art. 1157).

2 – Fransız Hukuku

Fransız hukukunda tahvil sahipleri bir "birlik" meydana getirmektedir (Loi 24.7.1966 Art. 293/I)⁽²⁸⁾.

Tahvil sahipleri, aynı borcun birden çok alacaklıları olduklarından, ortak çıkarlarını gözetmek, savunmak ve ortaklıkla kendilerini ilgilendiren konularda sözleşmeler imzalamak için bir kurul meydana getirmektedirler (Art. 293/I).

Daha önceleri ihtiyari nitelikte olan bu kurul, 30 Ekim 1935 tarihli kanun gücünde bir kararname (Décret- Loi) ile düzenlenerek, meydana getirilmesi zorunlu kılınmış ve teşkilatlanmasında, müflisin, alacaklılarının oluşturduğu alacaklılar birliğinden esinlenilmiştir⁽²⁹⁾.

Varlığı kanun tarafından öngörülen bu birlik, tüzel kişiliğe sahiptir (Art. 293/I); ancak mal varlığından yoksundur.

Nitekim temsilcilerinin ücretlerini kendisi ödeyemediği gibi, bununla birlikte (Art. 303/I) diğer faaliyetlerinden doğan masraflarını da, borçlu ortaklığa yüklemektedir (Art. 320).

Bazı yazarlar⁽³⁰⁾, birliğin hukukî niteliğini araştırırken, bunun bir ortaklık veya bir dernek niteliğinde olmadığını belirterek, tahvillerin çıkarılmasındaki işlemlerin aynı ve tek işlem olması ve tahvil sahipleri arasında beliren ortak çıkarlar yüzünden, bunun ancak bir birlik olabileceğini savunmuşlardır.

Fransız hukukunda da, tahvil sahipleri genel kurulu Ex lege bir alacaklılar birliği meydana getirmektedir.

Kanımızca, tahvil sahipleri genel kurulunun niteliğini, bir şahıslar birliği olarak tanımlamak gerekiyorsa da, bunun ne tür bir birlik olduğunu nitelendirmek de gerekmektedir. Türk Hukuku ile kıyasen ele alınırsa yukarıda, tahvil sahipleri genel kurulunun âdi ortaklık hükümleri uyarınca sürdürülebileceğine değinilmiştir⁽³¹⁾. Âdi ortaklık hükümleri (BK m. 520-544) genel bir kapsam taşımakta ve hukukî niteliği yönünden tam olarak belirlenmiş olan birlikler de, bu hükümlere tâbi tutulmaktadır. Yine yukarıda, tahvil sahiplerinin bir ortaklık kurmayı düşünerek harekete geçmiş olmadıkları, fakat amaçlarının tahvil edinecek, onun getireceği faizden kişisel olarak yararlanmak olduğu ifade edilmiştir⁽³²⁾. Anonim ortaklığın tahvil çıkarmasıyla birlikte ortaya çıkan şahıslar birliğini meydana getiren kişilerin, bir tek ortak amaçları vardır. O da, ortak çıkarlarının olumlu yönde ilerlemesi, yatırdıkları ana para ve onun faizini zamanında alabilmektir. Görülüyor ki, bu şahıslar birliği bir ortak çıkarlar birliği oluşturmaktadır. Tahvil sahipleri genel kurulunu sui generis bir ortak çıkarlar birliği olarak nitelendirmek kanımızca isabetli olacaktır. Âdi ortaklıkta, ortaklardan hiçbirinin ortaklar aleyhinde girişimlerde bulunamayacağı gibi (BK m. 526), tahvil sahipleri de, diğer tahvil sahipleri aleyhinde girişimlerde bulunamayacaklardır. Kararları ancak, tahvil sahipleri genel kurulu, bütün tahvil sahipleri adına kesinleş-

(28) Loi No. 66-537 du Juillet 1966, sur les sociétés commerciales.

Kanunda "Masse des obligataires" denilmekte, "groupement" topluluk, "union" birlik, olarak da isimlendirilmektedir.

(29) Juglart-Ippolito, s. 368 vd; de la Morandière, s. 657.

(30) Moreau, I, s. 909. Lyon-Caen/Renault, II, s. 655. Thaller-Pic, III, s. 289.

(31) Bkz. dn. 9 ile ilgili metin.

(32) Bkz. dn. 2 ile ilgili metin.

tirebilmektedir (TTK m. 430). Bu da, tahvil sahipleri genel kurulunun, âdi ortaklık hükümlerine benzer bir şekilde sürdürülemeyeceğini göstermektedir.

Tahvil sahipleri genel kurulunun hukukî niteliği, sui generis bir alacaklılar birliği olarak belirmektedir. Bu özellik, kurulun mevcut hiçbir hukukî kuruma benzememesinden ileri gelmektedir.

III - TAHVİL SAHİPLERİ GENEL KURULUNUN TOPLANTIYA ÇAĞRILMASI

A - Çağrı yetkisi

Tahvil sahipleri genel kurulu, borçlu anonim ortaklığın yönetim kurulu veya denetçileri tarafından toplantıya davet edilirler (TTK m. 429). Yine bunlar, tedavülde bulunan tahvillerin bedelleri tutarının beşte birine sahip olanların isteği üzerine, genel kurulu toplantıya çağırmak zorunluğundadırlar (TTK m. 429).

Anonim ortaklığın yönetim kurulu veya denetçilerinin, mecbur olmalarına rağmen genel kurulu toplantıya çağırılmalarına halinde, tedavülde bulunan tahvillerin beşte birine sahip olanlar, anonim ortaklığın merkezinin bulunduğu yerdeki Ticaret Mahkemesine müracaatla, Mahkemeden genel kurulu toplantıya davet etme hususunda yetki alırlar (TTK m. 367 ve 429).

1 - Çağrı yetkisinin kullanılması

Mahkemeden izin alarak daveti anonim ortaklığın yönetim kurulunun veya denetçilerinin yerine yapan tahvil sahipleri, bunu bir temsilci vasıtasıyla değil, bizzat kendileri yaparlar.

Temsilciler, davet etme yetkisini alamazlar. Kanunda öngörülen temsilci, kurulun karara bağladığı kanunla belirlenmiş hususları icra etmekle görevlidir (TTK m. 430/5).

Toplantıya daveti yapmaya yetkili olan anonim ortaklığın yönetim kurulu ile denetçileri, bu yetkiyi birbirlerinden bağımsız olarak kullanma hakkına sahiptirler. Denetçilerin bu yetkiyi kullanmak için, yönetim kurulunun ihmali (TTK m. 353-8) gözönünde tutmaları gerekmektedir.

Anonim ortaklığın yönetim kurulunun veya denetçilerin tahvil sahiplerini toplantıya çağırılmaları gerektiği halde çağırmadıkları zaman, Ticaret Mahkemesine müracaatla bu yetkiyi kazanabilen tahvil sahiplerinin, mahkemeden bu izni alabilmeleri, daima olumlu bir kararla sonuçlanmayabilmektedir. Böyle bir talebin mahkeme tarafından olumlu karşılanması için, başvurunun haklılığının gerekçelerini yazılı olarak sunmakta yarar vardır⁽³³⁾.

Toplantıya katılan tahvil sahiplerinin, toplantıya katılmaya yetkili olup olmadıklarını ve toplantı nisabının bulunup bulunmadığını kontrol etmek gayesi ile bir cetvel hazırlanarak, daveti yapanlar tarafından imzalanır ve ilân edilir

(33) Tekinalp (İkt. Mal. C. XVII, s. 5), s. 219

(TTK m. 432). Uygulamada, bu cetvelin toplantıya katılan tahvil sahiplerinin tümü tarafından imzalanması gerekmektedir⁽³⁴⁾.

Cetvelin hazırlanışında nâma yazılı tahviller için, tahvil defterinden yararlanılır (TTK m. 428). Hamiline yazılı tahvil sahipleri ortaklığa başvurarak kendilerini kaydettirirler.

2 – Çağrıda uygulanan hükümler

Tahvil sahiplerinin, yönetim kurulu, denetçiler veya yeter sayıda tahvile sahip olanların, mahkemeden yetki alarak dâvet edilmesinde, anonim ortaklığın toplantıya dâvet edilmesi hakkındaki hükümler uygulanır (TTK m. 429).

Yani yerine getirilmesi gereken kurallar (TTK m. 364-369) gereğince, genel kurul âdi ve fevkalâde olarak toplanmaktadır. Her hesap devresi sonundan itibaren üç ay içinde ve en az yılda bir defa yapılan âdi toplantılardan başka, lüzum görüldüğü zaman da fevkalâde toplantı yapılır (TTK m. 364).

Tahvil sahiplerinin, mahkemeden izin alarak yaptıkları genel kurul toplantısından önce, bir bankaya tahvillerinin belirli bir oranını yatırarak teminat göstermek zorunluluğu bulunmaktadır (TTK m. 356 kıyasen)⁽³⁵⁾. Bu oranın, kanunda tahvil sahipleri için doğrudan doğruya bir miktar belirlenmesi yapılmış olmadığı için, yüzde on yerine, yüzde yirmi olması uygun olacaktır. Tahviller, ilk toplantının sonuna kadar rehin olarak kalır (TTK m. 356 / III kıyasen).

B – Toplantı ve karar nisabı

1 – Oylama

Kanun, tahvil sahipleri genel kurulunun toplantısında kimin başkanlık yapacağını, oy hakkının nasıl kullanılacağını belirlemiş olmamasına karşılık, karar nisabını hükme bağlamıştır (TTK m. 431).

Tahvil sahipleri genel kurulunun kararlarında esas tutulan unsur, toplantıya katılan tahvil sahipleri değil, tedavülde bulunan tahvillerdir. Nitekim bu yüzden, kurulda alınan kararlar, bu karara karşı olan veya davet edildikleri halde toplantıya katılmayarak, oylarını kullanmamış olan tahvil sahipleri için de bağlayıcı olmaktadır.

Tahvil sahipleri genel kurulunun, karar almaya yetkili olduğu hususlarda (TTK m. 430), daima tedavülde bulunan tahviller (TTK m. 431) esas alınmaktadır.

Buna göre TTK m. 430 hükmünün 1-4. bendlerinde öngörülen kararların alınabilmesi için, oy miktarı, tedavüldeki tahvillerin üçte iki oranı olması gerektiğine göre, toplantı nisabı da aynı orandadır. Yani toplantıya, en az üçte iki oy sahibi katılmış olmalıdır.

(34) Bkz. Domaniç, s. 700.

(35) Ayrıntılı bilgi için bkz. Tekinalp (İkt. Mal. C. XVII, s. 5), s. 220. Tahvil sahipleri mahkemeden izin alarak yaptıkları genel kurul toplantısından önce, muteber bir bankaya tahvillerinin belirli bir oranını yatırarak teminat göstermek zorunluluğundadır. Bu oranın, kanunda tahvil sahipleri için doğrudan doğruya bir miktar belirlenmesi yapılmış olmadığı için, yüzde on yerine, yüzde yirmi olması uygun olacaktır.

Temsilci seçiminde kanun, tedavüldeki tahvillerin yarısına sahip olan kişilerin olumlu oyunu aradığına göre (TTK m. 431/II), toplantı nisabının da en az aynı oranda olması gerekmektedir.

2 – Oy hakkının kullanılışı

Tahvil sahipleri genel kurulunda, her tahvil sahibi oy hakkına sahiptir. İntifa hakkı, rehin hakkı gibi nedenlerle tahvile zilyed olan kimsenin oy hakkı yoktur. Nitekim oy hakkı malike aittir (TTK m. 360/III).

Tahvilin gerçek sahibinin kimliği, nâma yazılı tahvillerde tahvil defterinden (TTK m. 428), hamiline yazılı tahvillerde ise zilyedlikten anlaşılmaktadır.

Tedavüldeki tahvillerin sahipleri oy kullandığı için, ortaklıkta kalmış olan tahviller nedeniyle, ortaklık kendini bu cetvele kaydettirememektedir⁽³⁶⁾.

C– Mukayeseli hukukta

1– İsviçre Hukuku

Tahvil sahipleri genel kurulu, borçlu ortaklık tarafından toplantıya davet edildiği gibi (CO Art. 1165/I), tedavüldeki tahvillerin yirmide birine sahip olanlar veya onların temsilcileri tarafından da, toplantıya davet edilirler (CO Art. 1165/II).

Ortaklığın yetkili organları tarafından, durum gerektirdiği halde, tahvil sahiplerine bu davetin yapılmadığı durumlarda, mahkemedен alınan karar gereğince ilgililer, kurulu toplantıya davet ederler (CO Art. 1165/III).

Tahvil sahipleri tarafından seçilen temsilcilerin yetkilileri, alacaklılar birliğini temsil etmek, borçlu anonim ortaklığın alacaklılar birliğini toplantıya davet etmesini ve bu birliğin kararlarını uygulamaya koymasını sağlamaktır (CO Art. 1159).

2– Fransız Hukuku

Tahvil sahipleri genel kurulu, ihtiyaca göre her zaman, ortaklık yönetim kurulu (Loi 24.7.1966, Art. 119), tahvil sahipleri temsilcileri ve gerektiğinde iflâs idaresi tarafından toplantıya çağrılır (Art. 305/I).

Aynı seriden tahvillerin, en az otuzda birini toplayan tahvil sahipleri de, kurulu toplantıya çağırılmaya yetkilidir (Art. 305/II)

Tahvil sahipleri genel kurulu, tahvil sahipleri yararına mevcut teminatın kaldırılması, faiz vâdesinin uzatılması ve faiz oranı üzerinde kararlar alabileceği gibi, ortaklığın tür değiştirmesi veya bir başka ortaklıkla birleşmesi gibi konularda da görüş belirtebilmektedir (Art. 313).

(36) Tekinalp (İkt. Mal. C. XII. S-6), s. 258.

IV – TAHVİL SAHIPLERİ GENEL KURULUNUN GÖREV VE YETKİLERİ

Tahvil sahipleri genel kurulunun kanun tarafından belirlenmiş olan görevleri (TTK m. 430), daha önce değinilmiş olduğu üzere, daima anonim ortaklık lehinde kararların alınmasında kendini göstermekte ve bunlar, tahvil sahipleri yönünden tehlikeli sonuçlara yol açmaktadır.

A – Görev ve yetkilerin sınırları

1 – Tahvil sahiplerine ait hususi teminatın azaltılması veya kaldırılması"

Tahvil sahiplerine ait hususi teminatın azaltılması veya kaldırılması (TTK m. 430-1), normal olarak teminata lüzum kalmadığı durumlarda söz konusu edilmektedir.

Teminata lüzum kalmaması için, borcun büyük bir kısmının ödenebilir olması kesinleşmelidir. Ortaklığın sahip olduğu yeni imkânlar, borcun tümünü karşılıyorsa, bu güvence sağlanmış olacaktır.

Böyle durumlarda söz konusu teminatın kaldırılması sakıncalı olmaktan çıkmaktadır. Nitekim borçlu, mâli durumu bozulduğu için, tahvil sahiplerine gösterdiği teminatı, onlardan alıp başkalarına vermek zorunda kalacaktır. Bu durumun, tahvil sahipleri tarafından kabul olunamayacağı bir gerçektir.

Tahvil sahipleri genel kurulunun üçte iki çoğunluğu ile tahvillerin çıkarılması sırasında, anonim ortaklığın tahvil sahiplerine sunduğu teminatı kaldırması veya azaltması hususunda, bütün tahvil sahiplerini bağlayan bir kararı alabilmesi için, bu işlemin tahvil sahiplerine bir yarar sağlaması gerekmektedir. Ancak çoğu kez anonim ortaklık yararına yapılan bir işlem, dolaylı olarak tahvil sahiplerinin hak ve menfaatlerini korumaya yönelik olacaktır.

Tahvil sahipleri genel kurulunun TTK m. 430 hükmünün 1. bendinde sahip olduğu yetki, tahvil sahipleri yönünden son derece sakıncalıdır.

Nitekim tahvillerin üçte ikisinin anonim ortaklığa yakın kişilerin eline geçtiğini düşünürsek, bu çoğunluk, geri kalan tahvil sahiplerinin alınacak karardan sağlayacakları menfaati düşünmeden, anonim ortaklığın spekülasyonlarına âlet olmaktan kaçınmayacaktır.

Böyle bir durumda, teminatı azaltılmış veya kaldırılmış ve karara muhalif kalmış olan tahvil sahipleri yararına, ancak objektif iyiniyet kuralı (MK m. 2) çerçevesinde açılacak olan iptal dâvası, müracaat edilecek tek çıkar yol olarak belirmektedir⁽³⁷⁾.

Anonim ortaklık hissedarlarına tanınmış olan iptal dâvası (TTK 381), tahvil sahiplerine de kıyas yolu ile uygulanmalıdır⁽³⁸⁾.

(37) Akıpek, s. 152.

(38) Bkz. Domaniç, s. 649 ve 702. Tekinalp, (İkt. Mal. C. VII, s. 6), s. 255.

2 – Faiz vâdelerinden bir veya birkaçının uzatılması, faiz miktarının indirilmesi veya ödeme şartlarının değiştirilmesi

Borçlu anonim ortaklığın tahvil sahiplerinden sağladığı borca karşılık ödemeyi taahhüt ettiği faizden kurtulması söz konusu olmamakla birlikte, faizlerin ödenmesinde anonim ortaklık lehinde bir kolaylığın sağlanması (TTK m. 430-2), ancak tahvil sahiplerine bir yarar sağlıyorsa, kabul olunacaktır.

Anonim ortaklığa sağlanan kolaylıklar, faiz borcunun geriye atılması veya ödeme şartlarının yumuşatılması ile mümkün olur. Bu kararlar da yine, tahvil sahiplerinin üçte iki çoğunluğunun olumlu oyu ile gerçekleştirilebilmektedir.

Faiz vâdelerinden bir veya bir kaçının uzatılmasından, ertelenmesi anlaşılmalıdır⁽³⁹⁾. Borcun ertelenmesinden umulan ise, borçluyu, zor durumdan kurtarmaktır.

Tahvil sahipleri genel kurulu, faiz borcunun ne kadar zaman için ertelendiğini tesbit eder⁽⁴⁰⁾.

Faizlerin ödenmesinin ertelenmesi tahvil sahipleri yönünden sakıncalı olabilmektedir. Zira beklediği bir meblağdan, bir süre için mahrum kalmak, tahvil sahibinin hesaplarını bozacak veya değiştirecektir.

3 – İtfa süresinin uzatılması ve itfa koşullarının değiştirilmesi

İtfası söz konusu olan (TTK m. 430-3), ana paradır. Ana paranın borçlu anonim ortaklık tarafından daha sonraya bırakılması, yine ancak tahvil sahiplerinin üçte iki çoğunluğu ile mümkündür.

Diğer bendlerde olduğu gibi, özellikle ana paranın ödenmemesi kararına muhalif kalanlar yönünden, bu da tahvil sahipleri için sakıncalar yaratan bir yetkidir.

4 – Tahvil sahiplerinin alacaklarına karşılık hisse senedi almalarının kabul edilmesi

Tahvil sahipleri genel kurulu, aldıkları tahvillere karşılık anonim ortaklıktan, verdikleri ödünç ana para ve tahvillerin sağladığı faizler karşılığında hisse senedi almayı kararlaştırabilir (TTK m. 430-4).

Böyle bir değişiklik, tahvil sahiplerini ortaklığın alacaklısı olmaktan çıkarak, paydaşı yapmaktadır.

Bir kısım tahvil sahipleri için, ortaklık zor durumda değilse, ilginç olan paydaş olma niteliği, karara muhalif kalanlar açısından sakıncalar doğurabilmektedir. Zira böyle bir yolu seçen anonim ortaklık, genellikle borcunu ödeyememe durumuna düşmüş demektir. Tahvil sahipleri alınan bu kararlar, ortaklığın kalkınma çabalarına istemeyerek de olsa yardımcı olmakta ve eski tahvil sahipleri olan yeni paydaşlar, ortaklığın akıbetine bağlanmış olmaktadır.

(39) CO Art. 1170. hükmünde: "l'ajournement du paiement d'intérêts" ve "remise d'intérêts" denilmektedir.

(40) CO Art. 1170. hükmünde bu süre, iki defa uzatılabilen, beş yıl için öngörülmüştür. Bkz. ayrıca Tekinalp (İkt. Mal. C. XVII. Sy. 6), s. 255

5 – Taşınmaz teminatının azaltılmasına veya kaldırılmasına dair işlemlerde temsilci tayini

Daha önce değinmiş olduğumuz gibi, mukayeseli hukukta temsilcinin bütün tahvil sahibi adına hareket etmesine karşılık (CO Art. 1165/II), Türk Hukukunda, yetkisi bulunmamaktadır.

Temsilci sadece alınan kararları uygulamakla görevlidir (TTK m. 430-5).

Temsilci seçimi için, tahvil sahiplerinin yarısının oyu gerekmektedir (TTK m. 431/II).

Türk Hukukunda, bütün konularda yetkili bir temsilcinin seçilmesi tahvil sahiplerinin hak ve menfaatlerini tam olarak korumak ve araştırmak yönünden yararlı olacaktır.

B – Ortaklık Yönetim Kurulunun Sorumluluğu

Tahvil sahipleri genel kurulunun kararlarına aykırı hareket ederek, kurulun kanundan aldığı yetkileri engelleyen ortaklık yönetim kurulu üyeleri, ilgililere karşı sorumlu olmaktadır (TTK m. 433). Bu sorumluluk TTK m. 336 ve sonraki hükümlerine tâbidir.

SONUÇ

Tahvil sahipleri genel kurulu, hukuki niteliği kanun tarafından belirlenmemiş olan, fakat genel kurul olarak toplanan bir alacaklılar birliğidir.

Kurul anonim ortaklığın bir organı değildir. Toplantıları anonim ortaklığın yönetim kurulu, denetçiler ve tedavüldeki tahvillerin beşte birine sahip olan tahvil sahiplerinin mahkemeden aldıkları karar üzerine toplanır.

Gündemde ancak belirli konular görüşülür ve karara bağlanır. Kanunun saydığı yetkilerin dışında karar alamayan tahvil sahipleri genel kurulunun kararlarına, muhalif kalanlar da uymak zorundadır.

Tahvil sahiplerinin üçte ikisi ve yarısı gibi, olumlu oy oranları gerekmele birlikte, anonim ortaklık lehinde ve doğrultusunda olan kararlar, tahvil sahipleri için büyük sakıncalar yaratmaktadır.

Kararlara muhalif kalan tahvil sahipleri, ortaklığın hissedarlarına tanınmış olan iptal dâvası hakkında yararlanmalıdırlar.

Tahvil sahipleri genel kurulunun, tahvil sahiplerine ait olan hususi teminatı azaltma ve kaldırma veya faiz ve ana paranın anonim ortaklıkça ödenmesini erteleme yetkileri kaldırılmalıdır.

Tahvil sahipleri genel kurulunun yetki ve görevlerinin anonim ortaklık lehinde ve tek taraflı işleyişine son verilmeli, tahvil sahipleri ödünç veren kişiler olduğu halde, borçlunun ekonomik gidişatına teslim olmuş kişiler olmaktan kurtarılmalı, daha elverişli bir statü kazanmalıdırlar.

BİBLİYOGRAFYA

- AKIPEK, Jale: Türk Medeni Hukuku, Medeni Kanununun Başlangıç Hükümleri, 2. bası, Ankara 1966.
- ANSAY, Tuğrul: Anonim Şirketler Hukuku, 5. Baskı, Ankara 1975.
- ARSLANLI, Halil: Anonim Şirketler, Anonim Şirketlerin Organizasyonu ve Tahviller, II, III, İstanbul 1960.
- DOMANIÇ, Hayri: Tahvil Senetleri, BATIDER 1973/2, s. 311 vd. (BATIDER).
- DOMANIÇ, Hayri: Kıymetli Evrak Hukuku, 2. Baskı, İstanbul 1974.
- ERİŞ, Gönen: Türk Ticaret Kanunu, Ticari İşletme ve Şirketler, Ankara 1992.
- HIRSCH, Ernst: Ticaret Hukuku, 3. Bası, İstanbul 1948.
- İMREGÜN, Oğuz: Anonim Ortaklıklar, İstanbul 1989.
- JUGLARD, Michel de /IPPOLITO, Benjamin: Droit Commercial, II, Paris 1970.
- JULLIOT de la MORANDIERE, Léon /RODIERE, René/HOUIN, Roger: Droit Commercial, II, Paris 1962.
- KARAYALÇIN, Yaşar: Ticaret Hukuku, II, Şirketler Hukuku, 2. Baskı, Ankara 1971.
- KURU, Baki: İflas ve Konkordato Hukuku, Ankara 1971.
- LYON-CAEN/RENAULT: Traité du Droit Commercial, II, 5. Ed., Paris, 1960.
- MOREAU, A.: La Société Anonyme, I, 2. Ed., Paris 1960.
- ÖZSUNAY, Ergun: Medeni Hukukumuzda Tüzel Kişiler, 3. Bası, İstanbul 1974.
- PORGY, Reha /TEKİNALP, Ünal/ÇAMOĞLU, Ersin: Ortaklıklar ve Kooperatifler Hukuku, 4. bası, İstanbul 1988.
- TEKİNALP, Ünal: Tahvil Sahipleri Genel Kurulunun Görev ve Yetkileri, İktisat ve Maliye, C. XVII, Sy. 5, Ağustos 1970. s. 214-220.
- TEKİNALP, Ünal: Tahvil Sahipleri Genel Kurulunun Görev ve Yetkileri, İktisat ve Maliye, C. XVII, Sy. 6, Eylül 1970, s. 254-258.
- THALLER/PIC: Des Sociétés Commerciales, II, Paris 1948.